

www.ketab.ir

آرتور کریستن سن

جستارهای در دیوشناسی ایران

نگارخانه
نشر نگاه معاصر

ترجمه ی

احمد طباطبائی

ویرایش

فرهاد اصلانی

سرشناسه	: کریستن سن، آرتور، ۱۸۷۵-۱۹۴۵ م.	Christensen, Arthur
عنوان و نام پدیدآور	: جستارهایی در دیوشناسی ایرانی / آرتور کریستن سن؛ ترجمه احمد طباطبائی؛ ویرایش و اضافات فرهاد اصلانی.	
مشخصات نشر	: تهران: نگاه معاصر، ۱۴۰۰.	
مشخصات ظاهری	: ۱۳۲ ص.	
شابک	: 978-622-290-076-2	
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.	
یادداشت	: عنوان اصلی: Essai sur la demonologie iranienne ...	
یادداشت	: کتاب حاضر قبلاً با عنوان «آفرینش زیانکار در روایات ایرانی» با ترجمه احمد طباطبائی توسط انتشارات دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در سال ۱۳۵۵ منتشر شده است.	
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.	
یادداشت	: نمایه.	
عنوان دیگر	: آفرینش زیانکار در روایات ایرانی.	
موضوع	: دیوشناسی زردشتی.	
موضوع	: Zoroastrian demonology	
شناسه افزوده	: طباطبائی، احمد، ۱۳۰۶-، مترجم.	
شناسه افزوده	: اصلانی، فرهاد، ۱۳۶۲-، ویراستار.	
رده بندی کنگره	: GR ۲۹۰	
رده بندی دیویی	: ۳۹۸/۲۰۹۵۵	
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۰۹۶۸۳	

جستارهایی در دیوشناسی ایرانی

آرتور کریستن سن

ترجمه

احمد طباطبائی

ویرایش و اضافات

فرهاد اصلانی

نگاه‌ها

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر)

مدیر هنری: باسم الرسام

حروفچینی و صفحه‌آرایی: حروفچینی هما (امید سید کاظمی)

لیتوگرافی: نوید

چاپ و صحافی: پیکان

نوبت چاپ: یکم، ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۵۰

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۹۰-۰۷۶-۲

نشانی: تهران، مینی سیتی، شهرک محلاتی

فاز ۲ مخابرات، بلوک ۳۸، واحد ۲ شرقی

تلفن: ۲۲۴۴۸۴۱۹ (۰۲۱)

negahe.moaser94@gmail.com

nasht_negahemoaser

فهرست مطالب

۹	 لقا دیباچه و براستار
۱۱	 لقا پیشگفتار مترجم
۱۳	 بخش نخست: ایزدان دروغین در کاهان
۱۹	 بخش دوم: اهریمنان و دیوان در یشت ها
۳۷	 بخش سوم: اهریمنان در وندیداد
۵۱	 بخش چهارم: دیودان (= معبد دیوان) در کتیبه خشیارشا
۶۱	 بخش پنجم: اهریمنان و دیوان در ادبیات ایرانی میانه
۷۵	 بخش ششم: دیوان، پریان و اژدهایان در حماسه نو ایرانی
۸۵	 بخش هفتم: دیوان تازی و دیوان ایرانی
۱۰۵	 فرآیند گفتار
۱۰۷	 آخرین یادداشت
۱۰۹	 افزوده ها
۱۱۵	 فهرست علائم اختصاری منابع و مآخذ

اعلام

۱۲۱	 نام افراد
۱۲۴	 نام جای ها

- نام کتب، مقالات و مجلات ۱۲۶
- نام سلسله‌ها، اقوام و فرق ۱۲۸
- نام ایزدان و دیوان و موجودات خارق‌العاده ۱۲۹

دیباچه ویراستار

آرتور امانوئل کریستن سن^۱ (۱۸۷۵-۱۹۴۵) ایران‌شناس بزرگ دانمارکی است که حدود ۶۰ عنوان اثر و دو باب ایران منتشر کرد. آثارش بیشتر به زبان فرانسه و کمتر به انگلیسی و آلمانی است. وی بجز زبان‌های غربی و لاتین، زبان‌های فارسی، عربی، ترکی، اوستایی و سنسکریت هم می‌دانست و مطالعات گسترده‌ای در زمینه‌های گوناگون مربوط به ایران انجام داد و آثار متنوعی پدیده آورد؛ نخستین کتابش در باب ایران، رساله‌ای دربارهٔ مزدک بود که در سال ۱۹۰۱ به زبان دانمارکی در کپنهاگ منتشر شد و رسالهٔ دکتریش بررسی رباعیات خیام بود که در ۱۹۰۴ منتشر شد. بعدها تحت تأثیر تنودور نولدکه به تاریخ ساسانیان علاقه‌مند شد و مقالات و آثاری نیز در باب اوستا و دین زردشتی منتشر ساخت.

سه بار در سال‌های ۱۹۱۴، ۱۹۲۹ و ۱۹۳۴ به ایران سفر کرد و مطالعاتی در باب گویش‌های مختلف ایرانی انجام داد. سفر سومش مقارن با برگزاری کنگرهٔ بین‌المللی هزارهٔ فردوسی صورت گرفت و وی به عنوان نایب رئیس کنگره برگزیده شد. در فاصلهٔ سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۴۴ با همکاری شاگردش کای بار، مجموعه نسخ خطی اوستایی و پهلوی کتابخانهٔ سلطنتی کپنهاگ را در ۱۲ مجلد بزرگ به صورت عکسی منتشر ساخت. کتاب حاضر^۲ که یکی از آخرین آثار وی و ثمرهٔ دوران پختگی اوست، در سال ۱۹۴۱ به زبان فرانسه در کپنهاگ منتشر شد. ترجمهٔ فارسی توسط احمد طباطبائی بیشتر با عنوان آفرینش زیانکار در روایات ایرانی در سال ۱۳۵۵ توسط مؤسسهٔ تاریخ و

فرهنگ ایران وابسته به دانشکده ادبیات و علوم انسانی در تبریز منتشر شد. متنی بسیار مهم و در موضوع خود، مرجع و منحصر به فرد، که با گذشت ۴۴ سال از چاپ نخست، هرگز تجدید چاپ نشد.

نام کتاب در اصل بررسی اهریمن شناسی ایرانی است، ولی چون بیشتر محتوای کتاب در باب انواع گوناگون دیوها در متون ایرانی از اوستا تا تواریخ عهد اسلامی است، در ویراست حاضر نام کتاب را به جستارهایی در دیوشناسی ایرانی تغییر دادم.

در ویراست حاضر، در متن ترجمه دست نبردم و فقط اغلاط مطبعی در متن فارسی اصلاح شده، اما ویرایشی مختصر در جهت کمک به خوشخوان تر شدن کتاب صورت گرفته است. ترجمه با متن فرانسوی مقابله شده و پانویس های نادرست اصلاح شد و ارجاعات در ویراست حاضر دقیق تر از چاپ نخست هستند، افزودن نام های مشهور برخی ایزدان، دیوان و شخصیت های اساطیری به متن نیز از مزایای ویراست حاضر است. معمولاً پس از نخستین بار که این نام ها ذکر شدند در موارد بعدی نام مشهور تر و امروزی جایگزین شده است. مثلاً بوشه نستا بعدها به صورت بوشاسپ آمده و اشم به صورت خشم. در برخی موارد هم نام ها اصلاح شدند همچون خشایار شاه به خشیارشا. در چاپ نخست غلطنامه ای در پایان کتاب آمده بود که در ویراست حاضر به علت اصلاح کلی متن، حذف شد.

با توجه به اینکه ۸۰ سال از چاپ متن اصلی و ۴۴ سال از چاپ ترجمه می گذرد، در پایان کتاب بخش افزوده ها را آوردم که شامل معرفی مواردی است که همسوبا موضوعات کتاب، امروزه مطالب جدیدی در زبان فارسی برای علاقه مندان و دانشجویان در دسترس است.

فرهاد اصلانی

بهمن ۱۳۹۹